pirmąja puse-viduriu (aukščiau). Tai leidžia teigti dirbtuvę buvus ilgą laiką, amatas, matyt, buvo paveldimas.

XVII a. pab. šio sklypo rytinėje dalyje, ties posesijos riba, susiformavo gatvės horizontas. Jį sudaro žvyro su kaulais, o vėliau, XVIII a. pr., - akmenų grindinio sluoksniai. XVIII a. pirmojoje pusėje, iki vienuolyno įrengimo, čia greičiausiai buvo gatvelė į bažnyčią. Ji kirto kvartalą šalia bažnyčios iki Arklių g. Ties bažnyčios varpine aptikti tako (gatvės) pėdsakai.

Vienuolynas po 1831 m. sukilimo uždarytas, čia įsikūrė rusų kariuomenė ir 1835 m. minimi visiškai griūvantys vienuolyno pastatai.

Beveik visur vienuolyno laikotarpio paviršius aptiktas 0,4-0,6 m (buv. P.Mukčio valdoje) arba 0,6-0,7 m gylyje (buv. S.Staginskio valdoje). XIX a. viduje statant kareivines, vienuolyno pastatas keičiamas, perstatomas, kiemas sutvarkomas klojant grindinį (rastas 0,2-0,6 m gylyje).

Visoje tirtoje teritorijoje įžemį sudaro rusvas molis. Dabartinis žemės paviršius buvusio vienuolyno kieme beveik lygus, ryškesnis žemėjimas pastebimas šv. Juozapo bažnyčios link, kur išlikęs buvusio šventoriaus lygis.

Kultūrinio sluoksnio storis įvairuoja nuo 1,3-1,4 m ties Didžiąja ir Arklių g. iki 2 m, ir daugiau tirtuose posesijų vidaus kiemuose. Pietinėje vienuolyno sklypo teritorijoje rasta tik daržų žemė.

*Vidas Daminaitis*

## ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI SAVIČIAUS G. 6

1991 m. restauruojant pastatą Savičiaus g. 6 PRPI atliko dalinius archeologinius tyrimus. Ištirtas apie 340 $m^2$ plotas, Kultūrinis sluoksnis daugiausia suardytas atliekant įvairius

žemės darbus. Nejudintas gruntas - geltonas smėlis pasiektas vidutiniškai 3 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Virš įžemio susiformavusiame 0,4-0,6 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnyje aptiktos tik labai negausios XV-XVII a. keramikos šukės. Kasant tranšėją inžinerinėms komunikacijoms, 1,5-1,8 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus susidurta su nežinomo mūrinio pastato liekanomis. Viso jo atkasti nebuvo galimybių. Atkastoji dalis - 2,8x5,2 m dydžio. Pastatas mūrytas 7,5-9,8x13,5-16,4x28-31,5 cm dydžio geltonomis ir raudonomis plytomis bei stambiais akmenimis. Pietinėje mūro sienoje buvo įrengta atliekų duobė. Ji 1,35 m įsiterpusi į pietinę sieną. Šiukšlių duobės vakarinė siena neaptikta. Dubens formos duobės pagrindas suformuotas iš kalkių. Duobė buvo užpilta griuvenomis, susmulkintais gyvulių kaulais. Daugiau kaulų ir organikos rasta apatiniuose duobės sluoksniuose. Taip pat aptikta keliasdešimt taurelių ir keletas buitinės keramikos šukių. Išvalius griuvenas, išryškėjo 1,5x2,1 m dydžio patalpa, kurios grindys grįstos stambiais akmenimis. Šioje patalpoje, 2,12 m gylyje, rasta XVII a. pradžios Zigmanto III Vazos sidabrinė moneta ir keliolika keramikos šukių. Šio mūro paskirtis neaiški.

Kasant duobę, numatytam naujam korpusui, 0,2-0,3 m gylyje aptikti XVIII a. pab.-XIX a. pr. pastato arkiniai pamatai. Rytinis pamatas gulėjo ant 15-22 cm storio sunykusios medienos sluoksnio. Po juo buvo šiukšlių sluoksnis, kuriame rasta keramikos šukių ir 20 apdegusių metalinių skrituliukų. Dalis, bandant juos nuvalyti, subyrėjo. Ant kelių pavyko įžiūrėti Rusijos imperatoriaus Pavlo 1 monogramą ir rusišką užrašą "kopeek". Galima spręsti, kad ir kiti skrituliukai buvo XVIII a. pab. - XIX a. pr. Rusijos monetos. 2,2 m gylyje atdengtas iš tašytų rąstų rėstas statinys. Atrodė kaip šulinio rentinys. Jis buvo 0,9 m pločio rytų-vakarų kryptimi. Ilgio nustatyti nepavyko, nes jo tęsinys buvo po pamatu. Išlikęs rentinio aukštis - 1,25 m. Rentinio

viduje aptikta daug XVII a. buitinės keramikos. Vienas beąsis puodas rastas beveik sveikas, nudaužti tik pakraštėliai. Rentinio paskirtis neaiški, nors galima spėti buvus tualeto šachtą.

Už 2,9 m į vakarus nuo šio rentinio aptiktas kitas 1,55x3,2 m dydžio. Lentos horizontaliai, sunykę. Jų storis 3-4 cm. Kampuose buvo kuolai, prie kurių tvirtintos lentos. Statinio viduje rastos kelios įvairaus ilgio, 3 cm storio lentos su pjaustymo žymėmis. Atrodo, jog lentose buvo išpjauta apvali skylė. Žemiau šių lentų aptikti du sukryžiuoti rąsteliai, kurių galai nukreipti į kampus. Jie, matyt, skirti statiniui sutvirtinti. Statinio viduje rasta labai daug XVII a. buitinės keramikos, stiklainių, butelių, taurelių šukių, gyvulių kaulų. Pavyko atkurti daugiau kaip trisdešimt indų. Didžiausią dalį sudarė puodai su ąselėmis. Jie buvo glazūruoti ir neglazūruoti. Peteliai puošti tinkleliu, koncentriniais grioveliais, bangelėmis ir kitais ornamentais. Puodai labai įvairaus dydžio. Rasta ir mažų puodelių, dubenių, lėkščių, taupyklių, keliolika koklių fragmentų. Iš įdomesnių ir retai randamų radinių galima paminėti 3,4 m gylyje aptiktą kaulinį lošimo kauliuką. Taip pat rastos 3 monetos, tačiau jos subyrėjo. Tik ant vienos pavyko įžiūrėti užrašą "IOAN REX". Įžemis vakarinėje statinio dalyje pasiektas 3,95-4,05 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Duobės dugno statinio rytinėje dalyje nepavyko pasiekti, kadangi grėsė užgriuvimas. Statinio paskirtis lieka neaiški, bet atrodo, jog bent pradžioje jis nebuvo skirtas ūkio atliekoms versti.

Kasant žemę tarp dviejų pastatų korpusų, buvusių arčiau Didžiosios gatvės, 2,1 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, atidengtas mūrinio pastato kampas. Jis mūrytas 6,5-7,5x15-16,5x29-31 cm geltonomis plytomis ir įvairaus dydžio akmenimis. Šių mūrų viduje, tarp griuvenų, rasta nemaža buitinės keramikos, koklių fragmentų, viena XVII a. moneta. Remiantis radiniais ir mūro technika, statinį galima datuoti XVII a. pirmąja puse. Šį pastatą sugriovus,

atrodo, 1655-1661 m. rusų invazijos metu, ant išlikusios šiaurinės sienos statytas kitas pastatas. Kadangi darbų sauga neleido šio mūro visiškai ištirti, buvo iškastas tik šurfas prie rytinės mūro sienos. 4,4 m gylyje aptiktos dviejų rąstų liekanos. Rąstų storis siekė 20 cm, ilgis - apie 30 cm. Jie gulėjo lygiagrečiai, 26-28 cm atstumu vienas nuo kito. Virš rąstų buvo 3-5 cm storio degėsių sluoksnis. Rąstai gulėjo ant stambokų akmenų. Atrodo, kad rąstai ir degėsiai yra buvusių medinių grindų liekanos. Akmenys gulėjo ant 5-8 cm storio smulkių griuvenų sluoksnio. Po juo buvo įžemis - žvyras. 0,4-0,5 m atstumu į rytus nuo mūro rytinės sienos atidengta beveik vien iš akmenų mūryta 1,2-1,4 m pločio siena. Viena sienos pusė jungta skiediniu, o kita pusė, buvusi prie pastato sienos, jungta moliu. Pastaroji, matyt, skirta saugoti pastatą nuo drėgmės, nes jo grindys buvo žemiau buvusio žemės paviršiaus. Siekiant apsisaugoti nuo vandens, ir buvo išmūryta ši siena. Atrodo, kad šis metodas buvo taikomas retai, bent jau autoriui neteko anksčiau su tuo susidurti.

*Jonas Genys*

## 1991 METŲ ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI ŠILUTĖJE

Šilutė - archeologams mažai pažįstamas miestas, nors jos apylinkėse, dvaro laukuose, rasta 1 tūkst. ir ankstyvesnio laikotarpio radinių (žr. Lietuvos archeologijos atlasas. T. 1. V., 1974. P. 184; T. III. V., 1977. P. 121). Šilutės miesto istorijos pradžia siejama su XVI a., Šilokarčemos paminėjimu 1511 m.

1983 m. atlikti pirmieji žvalgomieji senamiesčio archeologiniai tyrinėjimai (V.Žulkus, J.Genys). Buvo nustatyti trys seniausi XV1-XVII a. gyvenviečių centrai, sietini su rašytiniuose šaltiniuose minima Šilokarčema,